

ΔΕΙΚΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ

Τοῦ ΝΙΚΟΥ ΓΟΥΡΓΙΩΤΗ

Τὸ ζήτημα τῶν προόδων ποὺ συντελέστηκαν στὶς Βαλκανικὲς χῶρες στὴ μεταπολεμικὴ περίοδο ἐξακολουθεῖ πάντοτε νὰ προκαλῇ ζωηρὸ ἐνδιαφέρον, ὅχι μονάχα στοὺς κύκλους τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ σ' εὐρύτερα στρώματα τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας. Κι' αὐτὸ γιὰ δυὸ βασικά λόγους. Πρῶτο, γιατί οἱ Βαλκανικὲς χῶρες—μὲ ἐξαίρεσι τὴν Ἀλβανία — βρίσκονταν στὸ ἴδιο περίπου ἐπίπεδο οἰκονομικῆς καὶ πολιτιστικῆς ἀναπτύξεως πρὶν ἀπὸ τὸ δεύτερο Παγκόσμιον Πόλεμον καὶ ἀπὸ τὴν ἀποψη αὕτῃ ὑπάρχει ἓνα κοινὸ μέτρο γιὰ συγκρίσεις ἀνάμεσά τους, τῇ βάσει τῆς ἀντικειμενικῆς ἀπεικονίσεως τῶν ἐξελίξεων ποὺ σημειώθηκαν. Καὶ δεύτερο, γιατί στὸ χῶρο τῶν Βαλκανίων, ὕστερα ἀπὸ τὸ πέρασμα τῶν Βορείων γειτόνων μας στὸ δρόμον τῶν σοσιαλιστικῶν μετασχηματισμῶν, διεξάγεται *de facto* μιὰ ἄμιλλα ἀνάμεσα σὲ δυὸ διαφορετικὰ κοινωνικά συστήματα, τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὁποίας παρουσιάζουν ἐξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον, τόσο ἀπὸ θεωρητικὴ ἀποψη, ὅσο καὶ ἀπὸ πρακτικὴ. Πάνω στὰ ἐρωτήματα ποὺ προβάλλουν γιὰ τὸ ποιὸς διήνυσε τὸ μεγαλύτερον μέρος προόδου καὶ τὰ συγκεκριμένα ἐπιτεύγματα τῆς κάθε χώρας, χωριστὰ παρμένα, δίδονται οἱ πιὸ διαφορετικὲς ἀπαντήσεις καὶ ἡ ἀντικειμενικὴ ἀλήθεια, ὅχι σπάνιες φορές, παρουσιάζεται ὑπὸ τὸ διαστρεβλωτικὸ πρῖσμα τῆς πολιτικῆς σκοπιμότητος. Τὸ ἀνελεύθερον καθεστῶς ποὺ ἐπιβλήθηκε γιὰ πολλὰ χρόνια στὴ χώρα μας, ἐξέτρεψε ἀκόμα περισσότερο ἀπὸ τὴ φυσιολογικὴ κοίτη τὶς κοινωνικὲς ἐπιστῆμες καὶ μὲ τὰ δεσμὰ ποὺ χάλκεψε σὲ βάρος τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας καὶ μελέτης, ἔκανε ὅ,τι μπορούσε γιὰ ν' ἀποκρυβῇ καὶ παραμορφωθῇ ἡ ἀλήθεια, πάνω σὲ ἓνα τόσο ἐνδιαφέρον ζήτημα. Ἀπὸ δὴ καὶ ἡ σύγκυση ποὺ ἐπικρατεῖ σὲ πάρα πολλοὺς ἀνθρώπους σύγκυση ποὺ ἐπιτείνει ἢ μὴ ἀποκατάσταση μέχρι τὰ σήμερα μιᾶς οἰκονομικῆς καὶ πολιτιστικῆς συνεργασίας μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς.

Ἡ σύγκυση αὕτῃ εἶναι καιρὸς νὰ διαλυθῇ καὶ νὰ παρουσιασθῇ ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια σὲ ὅλη της τὴν ἔκτασι. Δὲν ἔχει σημασία ἂν τὰ πορίσματα τῆς ἀμερόληπτης συγκριτικῆς ἔρευνας εἶναι δυσμενῆ γιὰ τὴ χώρα μας. Ἰσότης, ποὺ ἀπ' αὐτὸ μπορεῖ νὰ προκύψῃ ὄφελος. Ἡ συνειδητοποίηση τοῦ γεγονότος ὅτι ἔχουμε καθυστερήσει, θὰ μπορούσε ν' ἀποτελέσει πρόσθετο κίνητρο γιὰ μιὰ πραγματικὴ στράτευση τοῦ φυσικοῦ πλούτου τῆς χώρας, τῶν κεφαλαίων της καὶ τῆς ἐργασίας ὅλων τῶν τέκνων της, ὥστε νὰ ἐπιταχύνουμε τὸ βηματισμὸ μας στὸ δρόμον τῆς οἰκονομικῆς καὶ πολιτιστικῆς ἀναπτύξεως.

Ακριβώς κάτω απ' αυτές τις σκέψεις επιχειρούμε την παρούσα έρευνα. Είναι αλήθεια, ότι δεν υπάρχουν ολοκληρωμένα στοιχεία για μια εξαντλητική απάντηση πάνω σε όλες τις πλευρές του ζητήματος που έβαλαν στην ήμερήσια διάταξη οι μεταπολεμικές εξελίξεις των Βαλκανίων. Αυτό όμως δεν σημαίνει, ότι τα διαθέσιμα στατιστικά δεδομένα δεν επιτρέπουν τη συναγωγή διαπιστώσεων και συμπερασμάτων, καταλλήλων για μια σαφή και αντικειμενική απάντηση πάνω στο ζήτημα που εξετάζουμε. Κάθε άλλο. Η απάντηση θα στηρίζεται γερά πάνω σε επιστημονικό έδαφος και τα νεώτερα στατιστικά δεδομένα, των μέχρι τώρα εξελίξεων θα ενισχύσουν ακόμα πιο πολύ την έγκυρότητά της, φωτίζοντας και άλλ-

λες ξεχωριστές πλευρές του ζητήματος.

Χαρακτηριστικός δείκτης που αντανακλά την οικονομική πρόοδο μιας οποιασδήποτε χώρας, είναι ο δείκτης αύξησης του Έθνικού Εισοδήματος σε χρονική διάρκεια που εκτείνεται κάπως σε μακρός και δίνει τη δυνατότητα για διατύπωση συμπερασμάτων απηλλαγμένων από επιδράσεις, που προκαλούν απότομες διακυμάνσεις προς τα πάνω ή κάτω, βραχυχρονίου χαρακτήρα. Από την άποψη αυτή είχαν άτράνταχτη επιστημονική αξία τα στατιστικά δεδομένα της δεκαετίας 1950—1960, που αφορούν το μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης του Έθνικού εισοδήματος των Βαλκανικών χωρών. Τα στοιχεία αυτά παρατίθενται στον επόμενο πίνακα:

Δείκτες αύξησης εθνικού εισοδήματος των Βαλκανικών χωρών

Χώρες	1960		Μέσος ρυθμός αύξησης εθνικού εισοδήματος		1960		Μέσος χρηματικός ρυθμός εθνικού εισοδήματος	
	1950=100	1955=100	1951-60	1956-60	1950=100	1955=100	1951-60	1956-60
	Σύνολο		Σύνολο		Κατά κεφαλή		Κατά κεφαλή	
Αλβανία	244	144	9.3	7.6	184	123	6.3	4.2
Βουλγαρία	201α	158	7.2β	9.6	185α	150	6.4β	8.5
Ρουμανία	268	140	10.4	7	238	132	9.1	5.7
Γιουγκοσλ.	199	154	7.1	9	175	145	5.7	7.8
ΕΛΛΑΔΑ	184	128	6.3	5.1	167	122	5.3	4.1

α 1952 = 100 β 1953 = 1960

Από τη συγκριτική μελέτη των στοιχείων αποδείχεται ότι η χώρα μας έρχεται τελευταία αναφορικά με το μέσο ρυθμό αύξησης του Έθνικού Εισοδήματος, τόσο σε απόλυτους αριθμούς, όσο και σε αναλογία κατά κεφαλήν. Στη δεύτερη δετία μάλιστα της περιόδου 1950 — 1960 η καθυστέρησή μας σε σχέση με μερικές βαλκανικές χώρες (Βουλγαρία, Γιουγκοσλαβία) έγινε ακόμα μεγαλύτερη.

Η ανισομερής ανάπτυξη της οικονομίας των Βαλκανίων, οφείλεται στις σοβαρές διαρθρωτικές αλλαγές που υπέστησαν οι εθνικές οικονομίες των Βορείων γειτόνων μας. Η Ρουμανία, η Βουλγαρία και η Γιουγκοσλαβία, χάρις στις νέες παραγωγικές σχέσεις που επικράτησαν, από χώρες καθυστερημένες και αγροτικές που ήταν προπολεμικά μετατράπηκαν σε χώρες βιομηχανοαγροτικές. Σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές σημειώθηκαν επίσης και στην εθνική οικονομία της Αλβανίας, που βγήκε από το στάδιο της μεσαιωνικής καθυστέρησης. Αντίθετα στη χώρα μας, παρά την όρισμένη πρόοδο που παρατηρήθηκε, κυρίως με την ίδρυση από μέρους του κράτους ωρισμένων βιομηχανικών μονάδων, δεν άλλαξε ουσιαστικά η διαρθρωτική φυσιογνωμία της οικονομίας της και εξακολουθεί να υπάρχει καθυστέρηση υποανάπτυξης. Αυτό καθρεφτίζεται καλύτερα από οπουδήποτε άλλο στην ποσοστιαία συμμετοχή της βιομηχανικής παραγωγής στο σύνολο του Έθνικού Εισοδήματος, με βάση την κατανομή του στους διάφορους κλά-

δους της οικονομίας. Αυτή η συμμετοχή ήταν: 46,2% Βουλγαρία, 45,8% Ρουμανία, 41,7% στη Γιουγκοσλαβία, 37,1% στην Αλβανία και 20% στην Ελλάδα, σύμφωνα με τα δεδομένα του 1960. Οι γειτονικές μας χώρες εξάλειψαν τις σοβαρές διακλαδικές δυσαναλογίες που υπήρχαν στην προπολεμική τους βιομηχανία και προχώρησαν στη δημιουργία αξιόλογης υλικοτεχνικής βάσεως για βαρειά βιομηχανία. Αποτέλεσμα αυτού και της σχεδιασμένης ανάπτυξης της βιομηχανίας, όπου οι κρατικές επενδύσεις είχαν συντελεστή προβαδίσματος, σε σχέση με τους υπόλοιπους τομείς των γειτόνων απέναντι στην Ελλάδα και από πλευράς απόλυτων ρυθμών αύξησης της βιομηχανικής παραγωγής. Αυτό φαίνεται από τα ακόλουθα στοιχεία:

Δείκτες Βιομηχανικής παραγωγής των Βαλκανικών Χωρών

	1950	1960
Αλβανία	100	602
Βουλγαρία	100	397
Ρουμανία	100	341
Γιουγκοσλαβία	100	262
ΕΛΛΑΔΑ	100	218

Η καθυστέρηση της χώρας μας είναι σοβαρή. Ο μέσος χρονιάτικος ρυθμός αύξησης της βιομηχανικής παραγωγής στη δεκαετία ήταν στην Ελλάδα, 8,1%, στη Γιουγκοσλαβία 10,1%, στη Ρουμανία 13,1%, στη Βουλ-

γαρία 14,8 % καὶ στὴν Ἀλβανία πὺ ξεκίνησε ἀπὸ πολὺ χαμηλὰ ἐπίπεδα 12,6 %. Ἡ ὑπεροχὴ σὲ βάρος μας φαίνεται ἀκόμη πιὸ καθαρὰ ἀπὸ τὴν παράθεση τῶν παρακάτω στοιχείων, πὺ ἀφοροῦν βασικοὺς κλάδους τῆς βιομηχανίας καὶ δείχνουν τὶς αὐξήσεις παραγωγῆς κατὰ τὸ 1960, σὲ σύγκριση μὲ τὸ 1950.

Κλάδος	Κλάδος
Χημικῆς βιομηχανίας	Μηχανοκατασκευῶν
Δείκτης 1950=100	
Βουλγαρία	714 %
Ρουμανία	588 %
Γιουγκοσλαβία	315 %
ΕΛΛΑΔΑ *	82 %

* Μεταξὺ 1951 — 1962

Ἐξ ἄλλου ἡ παραγωγή ὠρισμένων ἄλλων βασικῶν προϊόντων ἐμφανίζονταν ὡς ἐξῆς:

(Σὲ χιλιάδες τόννους).

Χώρα	Χάλυβας		Τσιμέντα		Ἡλεκτρικὴ ἐνέργεια (σὲ δισ. ΩΚΒ).	
	1938	1960	1938	1960	1938	1962
Ρουμανία	300	1800	500	3100	1,1	10.07
Γιουγκοσλαβία	200	1100	700	2400	1,1	11.28
Βουλγαρία	5	250	200	1600	0,3	6.04
ΕΛΛΑΔΑ		66	300	1600	0,27	2,72

Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα αὐτά, ἂν ἀναχθοῦν στοὺς ἀντιστοιχοὺς πληθυσμοὺς, προκύπτει ὅτι κατέχουμε τὴν τελευταία θέση στὴν παραγωγή κατ' ἄτομο χάλυβα καὶ ἡλεκτρενέργειας, ἐνῶ στὴν παραγωγή κατ' ἄτομο τσιμέντων κατέχουμε τὴ δεύτερη θέση μετὰ τὴν Βουλγαρία. Εἰδικότερα σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν αὐξηση παραγωγῆς ἡλεκτρενέργειας, σὲ σχέση μὲ τὰ τὰ προπολεμικὰ ἐπίπεδα, αὐτὴ ἦταν: 1913 % στὴν Βουλγαρία, 925 % στὴ Γιουγκοσλαβία, 900 % στὴν Ἑλλάδα καὶ 810 % στὴ Ρουμανία. Αὐτὸ ὠδήγησε σὲ ἀνάλογες μεταβολές στὴν κατ' ἄτομο παραγωγή ἡλεκτρενέργειας πὺ τὸ 1962 ἦταν 755 ΩΧΒ στὴ Βουλγαρία, 600 ΩΧΒ στὴ Γιουγκοσλαβία, 542,5 ΩΧΒ στὴ Ρουμανία καὶ 285 ΩΧΒ στὴ χώρα μας.

Ἐνδιαφέρουσα θὰ ἦταν ἀκόμα καὶ μιὰ σύγκριση ὡς πρὸς τὴν παραγωγή προϊόντων ἐλαφρῆς βιομηχανίας. Δυστυχῶς δὲν ὑπάρχουν ἐπίσημα στατιστικὰ δεδομένα μὲ ὅλες τὶς χώρες, παρὰ γιὰ ὠρισμένα μας εἶδη. Γι' αὐτὸ περιοριζόμεθα στὴν παράθεση τῶν δεδομένων τοῦ ἀκόλουθου πίνακα:

Παραγωγή ὑφασμάτων * ξαχάρως 1962

Χῶρες	Βαμβακερὰ	Μάλλινα	Ζάχαρη
	(Ἐκ. μ2)	(Ἐκ. μ2)	(Χιλ. τόν.)
Βουλγαρία	2432	181	235 *
Ρουμανία	296	34	242
Γιουγκοσλαβία	298	43	928
ΕΛΛΑΔΑ *	1471 ¹	8.47 ¹	35350

* 1961 καὶ 1963 (ὑπολογισμοὶ) (1) ἑκατομμύρια μέτρα. Καὶ ἀπὸ τὰ στοιχεῖα αὐτά προκύπτει ὅτι σὲ ἀπόλυτους ἀριθμοὺς εἴμαστε τελευταῖοι. Ἰδιαίτερα μεγάλη εἶναι ἡ καθυστέρησή μας συγκριτικὰ μὲ τὴ Βουλγαρία, ὃ πληθυσμὸς τῆς ὁποίας λίγο ἀπέχει ἀπὸ τὸ δικό μας.

Στὸν τομέα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας πραγματοποιήθηκαν ἐπαναστατικοὶ μετασχηματισμοί, σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὶς παραγωγικὲς σχέ-

σεις, σὲ ὅλη τὴ Βαλκανικὴ Χερσόνησο, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ χώρα μας. Αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ τὸ μερίδιο τοῦ σοσιαλιστικοῦ τομέα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας στὸ συνολικὸ προϊόν πὺ ἀντιστοιχεῖ σ' αὐτὴ. Τὸ μερίδιο αὐτὸ κατὰ τὸ 1961 εἶχε φτάσει τὸ ποσοστὸ 98,2 % στὴ Βουλγαρία, 86 % στὴν Ἀλβανία (1960), 85,4 % στὴ Ρουμανία καὶ τὸ 15 % στὴ Γιουγκοσλαβία. Ἐξ αἰτίας τῆς συνενώσεως τῶν μικρῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν καὶ τῆς μετατροπῆς τους σὲ μεγάλες ἐπιχειρήσεις, παρατηρήθηκε σημαντικὴ πρόοδος στὸν τομέα τῆς ἐκμηχανίσεως τῶν γεωργικῶν ἐργασιῶν καθὼς καὶ στὴ χρησιμοποίηση χημικῶν λιπασμάτων, ἐνδεικτικὴ εἰκόνα γιὰ τὰ ὁποῖα δίνει ὃ ἐπόμενος πίνακας (στοιχεῖα 1962).

ΤΡΑΚΤΕΡ (15 HP)

Χημικὰ λιπάσματα
(Τὸ στρέμμα).

Βουλγαρία:	44.200	11.73
Ρουμανία:	76.600	—
Γιουγκοσλαβία:	36.500 *	10,7
ΕΛΛΑΔΑ:	25.670 **	3,7

* Σὲ φυσικὲς μονάδες

** Σὲ διάφορους τύπους, στὰ ὁποῖα πρέπει νὰ προστεθοῦν 7.700 μικρὰ μοναξονικά.

Ἀπὸ τὰ παραπάνω διαπιστώνεται ἡ μεγάλη ὑπεροχὴ τῶν βορείων γειτόνων στὴν χρησιμοποίηση χημικῶν λιπασμάτων, γεγονὸς πὺ ἀντανακλᾷ τὴν ἀξιόλογη πρόοδο, στὴν ἐπιστημονικὴ ἐκμετάλλευση τῶν καλλιεργουμένων ἐδαφῶν. Βεβαίως καὶ ἡ χώρα μας σημείωσε πρόοδο πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ, ἀλλὰ εἶναι ἀσύγκριτα πιὸ μικρὴ ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχη τῶν ἄλλων Βαλκανικῶν χωρῶν. Εἰδικότερα ὅμως στὴ χρησιμοποίηση τρακτέρ γιὰ τὴν καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους, μὲ βάση τὰ δεδομένα τοῦ 1958, κατεῖχαμε τὴ δεύτερη θέση μετὰ τὴ Βουλγαρία, μὲ 37 τρακτέρ ἀνὰ 1.000 ἐκτάρια, ἔναντι 56 στὴ Βουλγαρία, 37 στὴ Ρουμανία καὶ 32 στὴν Γιουγκοσλαβία. Ἀποτελεσμα αὐτῶν τῶν προόδων ἦταν ἡ ἀνάπτυ-

ξη τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς σὲ ὅλες τὶς βαλκανικὲς χῶρες. Κατὰ κάτοικο ἡ παραγω-

γὴ βασικῶν προϊόντων τὸ 1960 εἶχε διαμορφωθῇ ὡς ἑξῆς:

Κατὰ κάτοικο παραγωγή βασικῶν Χῶρες	ἀγροτικῶν προϊόντων				
	Δημητριακὰ (κιλά)	Σιτάρι (κιλά)	Κρέας (κιλά)	Γάλα (κιλά)	Αὐγὰ παραγω- γὴ 1958
Βουλγαρία	420	302	53	92	117
Ρουμανία	233	187	53	112	111
Γιουγκοσλαβία	252	192	27	128	83
ΕΛΛΑΔΑ	250	200	12	36	104

Ἡ σύγκριση τῶν στατιστικῶν δεδομένων ὁδηγεῖ στὴν διαπίστωση ὅτι κατέχουμε τὴν δεύτερη θέση στὴν παραγωγή κατ' ἄτομο στα-
ριοῦ, τὴν πρώτη στὴν παραγωγή δημητριακῶν καὶ τὴν τελευταία, μὲ ἀρκετὴ ἀπόσταση ἀπὸ τοὺς ἄλλους, στὴν παραγωγή κρέατος καὶ γά-
λακτος, πὺ εἶναι ἀνώτερης θρεπτικῆς ἀξίας

ἀπὸ τὰ δημητριακὰ καὶ τὸ σιτάρι. Εἰδικώτε-
ρα σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν τομέα κτηνοτροφίας, ἡ
πρόοδος πὺ σημειώθηκε μεταπολεμικὰ ἐμφα-
νίζεται στὸν ἀκόλουθο πίνακα, ἀλλὰ μόνο γιὰ
τὰ κερασφόρα ζῶα καὶ τὰ γουρούνια, γιὰτὶ
λείπουν τὰ στοιχεῖα γιὰ τὰ ἄλλα εἶδη ζώων.

Χώρα	Μεγάλα κερασφόρα		Γουρούνια	
	Προπολεμικὴ περίοδος	1962	Προπολεμικὴ περίοδος	1962
Ἀλβανία	391.000	423.000	15.000	134.000
Βουλγαρία	1.822.000	1.600.000	743.000	2.441.000
Ρουμανία	3.653.000	4.470.000	2.761.000	4.665.000
Γιουγκοσλαβία	4.718.000	4.861.000	4.457.000	5.161.000
ΕΛΛΑΔΑ *	1.041.000	1.145.000	000'829	000'087

* 1960

Ὁ ἀριθμὸς τῶν μεγάλων κερασφόρων ἂν
ἐξαιρέσουμε τὴ Ρουμανία δὲν σημείωσε ἄξια
λόγου αὐξηση. Στὴ Βουλγαρία μάλιστα μει-
ώθηκε. Τὸ γεγονὸς ὀφείλεται στὸ ὅτι τὰ τρα-
κτέρ ἐκτόπισαν σὲ μεγάλη ἔκταση τὰ ἀροτρι-
ῶντα βοοειδῆ. Ἡ πρόοδος, ὅμως, πὺ σημει-
ώθηκε στὴ χοιροτροφία ἦταν ἀλματώδης σὲ
ὅλες τὶς χῶρες ἐκτὸς ἀπὸ τὴ Γιουγκοσλαβία
καὶ τὴν Ἑλλάδα, ἡ ὁποία εἶχε τὴ μικρότερη
κατὰ κάτοικο ἀναλογία σὲ ὅλες τὶς βαλκανι-
κὲς χῶρες, μένοντας πίσω καὶ ἀπὸ τὴν Ἀλ-
βανία, πὺ κατεῖχε τὴν τελευταία θέση πρὶν

ἀπὸ τὸν πόλεμο. Τὸ ἴδιο τὴν τελευταία θέση
κατέχουμε καὶ στὴν κατὰ κάτοικο ἀναλογία
μεγάλων κερασφόρων ζώων.

Οἱ ἐσωτερικὲς ἀλλαγὲς στὶς οἰκονομίες τῶν
χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸν
προσανατολισμὸ πὺ ἀκολούθησε ἡ κάθε μία
ἀπ' αὐτὲς στὸν τομέα τῶν διεθνῶν συναλλα-
γῶν εἶχαν τὶς ἀνάλογες ἐπιπτώσεις τοὺς καὶ
στὸ ἐξωτερικὸ ἐμπόριο.

Οἱ ἐπιπτώσεις αὐτὲς ἀπεικονίζονται πολὺ
καθαρὰ στοὺς δείκτες τοῦ ἐπόμενου πίνακα:

Ἐξωτερικὸ Ἐμπόριο τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν.

Χῶρες	Ποσοστὸ συμμετοχῆς στὸ Παγκόσμιο ἐμπόριο		Κατὰ κεφαλὴ σὲ \$ (Τρέχουσες τιμές).	
	1938	1960	1938	1960
Ἀλβανία	—	0,05 %	—	81
Βουλγαρία *	0,21 %	0,46 %	16	153
Ρουμανία	—	0,52 %	15	46
Γιουγκοσλαβία	0,47 %	0,53 %	15	75
ΕΛΛΑΔΑ	0,47 %	0,34 %	32	109

* Στοιχεῖα 1939

Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ πίνακα βγαίνει ὅτι ἐ-
νῶ τὸ εἰδικὸ θάρος τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου
τῶν βορείων γειτόνων στὸ διεθνὲς ἐμπόριο
αὐξήθηκε μεταπολεμικὰ, τὸ ἐλληνικὸ ἐλαττώ-
θηκε. Χάσαμε, ἐπίσης, τὴν πρώτη θέση πὺ

εἶχαμε προπολεμικὰ σὲ ἀναλογία κατὰ κεφα-
λὴ, τὴν ὁποία κατέλαβε ἡ Βουλγαρία καὶ κρα-
τοῦμε ἤδη τὴ δεύτερη θέση. Συνεπῶς καὶ ἐ-
δῶ, χωρὶς νὰ ὑπείσέλθῃ κανεὶς στὴν ἐξέτα-
ση τῶν διαρθρωτικῶν ἀδυναμιῶν τοῦ «νοση-

ροῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν» τῆς χώρας μας, ὅπως χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴ γνωστὴ «ἀπόρρητη ἔκθεση» πρὸς τὸ κονσόρτσιουμ — ἡ ἀντικειμενικὴ ἔρευνα ἀποδείχνει ὅτι δὲν μπορούμε νὰ ἀμφισβητήσουμε τὸ προβάδισμα τῶν γειτόνων μας, ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς κινήσεως πρὸς τὰ ἔμπροσ.

Τὰ ἐπίσημα στατιστικὰ δεδομένα ἀνατρέπουν, ἐπίσης, τὴν ἄποψη ὅτι τὸ μέσο ἐπίπεδο διατροφῆς στὶς χώρες ποὺ ἄλλοτε βρίσκονταν στὴν ἴδια κατάσταση μὲ τὴν Ἑλλάδα, εἶναι κατώτερο ἀπὸ τὸ δικό μας. Μιλᾶνε εὐγλωττα γι' αὐτὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ ἐπόμενου πίνακα:

Ἑτήσια κατ' ἄτομο κατανάλωση (σὲ κιλά)

Χῶρες	Ἔτος	Δημητρ. πατ. ζάχ. κρέας	χρησιμ.	ποσοστὸ % σὲ ζωϊκὲς θερμίδες τοῦ διαιτολογίου	Παρατηρήσεις		
Βουλγαρία	1958	266	24	15	33	;	Δὲν ὑπάρχουν
Γιουγκοσλαβία	1960	186	70	15	30	23	στοιχεῖα γιὰ τὴν
ΕΛΛΑΔΑ	1960	163	36	13	23	13	Ἀλβανία καὶ Ρουμανία

Στὰ βασικὰ προϊόντα τῆς ζάχαρης καὶ τοῦ κρέατος, ποὺ εἶναι ἀνώτερης θρεπτικῆς ἀξίας εἶδη διατροφῆς εἴμαστε τελευταῖοι. Ἰδιαίτερα εἶναι ἐμφανῆ ἡ φτώχεια σὲ θερμίδες ζωϊκὲς τοῦ ἡμερήσιου διαιτολόγιου, ὅπου ἡ ἀπόστασή μας ἀπὸ τὰ ἀντίστοιχα τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ Βουλγαρίας εἶναι ἀρκετὰ μεγάλη κι αὐτὸ χωρὶς νὰ ὑπολογίσουμε ὅτι στὴν Ἑλλάδα τὸ μέσο διαιτολόγιο εἶναι συνιστάμενὸν τῶν πιὸ διαφορετικῶν, ἀπὸ τὸ πιὸ μικρὸ ὡς τὸ πιὸ μεγάλο, μεγεθῶν στὴν κατ' ἄτομο κατανάλωση, ἐνῶ στὶς ἄλλες χώρες οἱ διαφορὲς εἶναι μικρές.

Στὶς ἐξελίξεις ποὺ σημειώθηκαν στὸν τομέα τῆς οἰκονομίας ἀνταποκρίνονται ἀνάλογες ἐξελίξεις στὸν τομέα τοῦ ἐποικοδομηματος. Ἰδιαίτερα αὐτὸ γίνεται αἰσθητὸ στὸν πολιτιστικὸ τομέα. Ὅμως δὲν ὑπάρχουν τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα γιὰ νὰ γίνουν ὅλες οἱ συγκρίσεις ποὺ ἀπαιτοῦνται γιὰ τὴ συναγωγή ὁλοκληρωμένων συμπερασμάτων πάνω στὸ ζήτημα ποὺ ἐξετάζουμε. Θ' ἀρκεστοῦμε μόνον στὴν παράθεση στοιχείων, ποὺ ἀφοροῦν τὸν ἀριθμὸ τῶν σπουδαστῶν στὰ ἀνώτερα πανεπιστημιακὰ ἰδρύματα.

Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ πίνακα θεμελιώγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ πρόοδος ποὺ ἐσημείωσε ἡ χώρα μας ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σπουδαστῶν στὰ ἀνώτατα πνευματικὰ ἰδρύματα, ἦταν ἡ μικρότερη ἀπὸ τὶς ἀντίστοιχες τῶν ἄλλων χωρῶν. Κατείχαμε τὸ 1959 τὴν προτελευταία θέση, ἀναλογικὰ μὲ τὸν πληθυσμό, στὸν ἀριθμὸ σπουδαστῶν στὴν ἀνώτατη παιδεία.

Ποιό εἶναι τὸ κεντρικὸ συμπέρασμα ἀπὸ ὅλες τὶς μέχρι τώρα ἐπὶ μέρους διαπιστώσεις; Εἶναι ἡ ἀναμφισβήτητη ὑπεροχὴ τῶν βορείων γειτόνων μας ἀπὸ τὴν ἄποψη τῶν ρυθμῶν κινήσεως πάνω στὸ δρόμο τῆς οἰκονομικῆς καὶ πολιτιστικῆς προόδου. Ὡς ἀντίκρουσμα γιὰ τὴν ἐγκυρότητα αὐτοῦ τοῦ συμπεράσματος ἦταν οἱ ἀδιάψευστοι δείκτες ποὺ βγαίνουν ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴ ἐπεξεργασία τῶν ἐπαισθημάτων στατιστικῶν δεδομένων. Χρέος ἰδιαίτερα τῶν διαχειριζομένων τὰ γενικώτερα συμφέροντα τοῦ τόπου, εἶναι νὰ συνειδητοποιήσουν τὸ ἀντικειμενικὸ αὐτὸ γεγονὸς καὶ νὰ πάρουν ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέτρα γιὰ νὰ ὑπερνικηθῇ ἡ καθυστέρηση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Χώρα	Ἔτος	Σύνολο	Ἀναλογία σὲ κάθε 10.000 κατοίκους
Ἀλβανία	1959	3.890	25
Βουλγαρία	1938	11.028	17,6
	1960	55.000	69,9
Γιουγκοσλαβία	1936	16.234	10,7
	1960	140.600	76,4
ΕΛΛΑΔΑ	1938	10.211	14,3
	1959	22.530	27,3

1. Στατιστικὴ Ἑπετηρὶς Ἑλλάδος 1962.
2. «Οἰκονομικαὶ Ἐξελίξεις» Μηνιαῖον Οἰκονομικὸν καὶ Στατιστικὸν Δελτίον Ε.Γ.Ε.
3. Statistical year book 1962, τοῦ Ο.Η.Ε.
4. The Poland in figures. Ἐκδοσις τῆς Κεντρικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Πολωνίας.
5. Annuaire Statistique de la Republique Populaire de Bulgarie 1961.
6. Annuaire Statistique de la Republique Populaire de Roumanie 1960.
7. Proplemes of Peace and Socialisme No 8)1963.